

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่อง ทลัทธิธรรมทางพระพุทธศาสนา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ชุดที่ 4

นิโรธ (ธรรมที่สวรบรรลุ)

นางคำพอง นารี

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนตงรักวิทยา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

สำเนา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้สอนใช้เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม และการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยยึดหลักการและเป้าหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 7 ชุดกิจกรรม ดังนี้

- ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย
- ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง อริยสัจ 4 ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้)
- ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง อริยสัจ 4 สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)
- ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)
- ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง อริยสัจ 4 มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)
- ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต
- ชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง ตัวอย่างผลที่เกิดจากการทำความดี ความชั่ว

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษาต่อไป

คำทอง นารี

สารบัญ

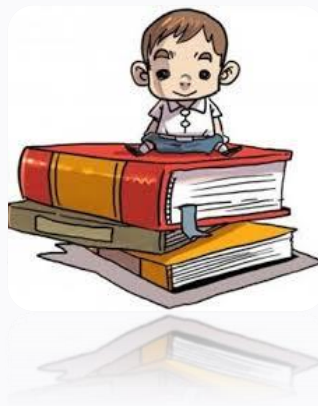
เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจง	ค
บทบาทของครูและนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับครู	ง
บทบาทของครูและนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียน	จ
ขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้	ฉ
ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้	1
แบบทดสอบก่อนเรียน	2
ใบความรู้ที่ 1	6
ใบกิจกรรมที่ 1.1	8
ใบกิจกรรมที่ 1.2	9
แบบทดสอบหลังเรียน	10
ภาคผนวก	14
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	15
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1.1	16
เฉลยใบกิจกรรมที่ 1.2	17
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	18
บรรณานุกรม	19

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาอย่างละเอียดรอบคอบ
2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของตนเองก่อนเริ่มเรียน
3. เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
4. ถ้านักเรียนเกิดความสงสัย ไม่เข้าใจเนื้อหาหรือมีปัญหา สามารถขอคำแนะนำจากครูผู้สอนได้ตลอดเวลา
5. เมื่อนักเรียนศึกษา และปฏิบัติกิจกรรมจาก ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) จบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
6. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
7. นักเรียนมีเวลาเรียน 1 ชั่วโมง

บทบาทของครูและนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

บทบาทของครู

1. ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม โดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมให้เข้าใจอย่างชัดเจน การจัดชั้นเรียน การเตรียมแหล่งเรียนรู้ การเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเรียนการสอน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องจัดกิจกรรมให้ตรงกับกิจกรรมที่ระบุไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้กิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ก่อนทำกิจกรรมทุกครั้ง ครูต้องอธิบายชี้แจงถึงวิธีปฏิบัติกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน จะทำให้จัดกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมาย และทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. การจัดชั้นเรียน ครูควรเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม รู้จักหน้าที่ของตนเองในการทำกิจกรรม เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน รู้จักช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน รับผิดชอบในหน้าที่ กล้าแสดงออก และเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดี
5. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรม ครูต้องเป็นพี่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ เมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือมีข้อสงสัย คอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนตลอดเวลา เพื่อประเมินพฤติกรรมที่ต้องการเน้น
6. หลังจากการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูเป็นผู้ประเมินผลการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบประเมิน
7. เมื่อทำการสอนครบทั้ง 7 ชุดกิจกรรม ให้ครูประเมินผลการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

บทบาทของครูและนักเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

บทบาทของนักเรียน

1. ก่อนปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนต้องตั้งใจรับฟังคำชี้แจงจากครูด้วยความตั้งใจ
2. ขณะปฏิบัติกิจกรรม ควรปฏิบัติตามคำชี้แจง ขั้นตอนในการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หากไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยให้ถามครูผู้สอน
3. นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบ ความสามัคคี และความซื่อสัตย์ ในการปฏิบัติกิจกรรมทุกชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนในการเรียนรู้ตัวชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ศึกษารายละเอียดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละเรื่อง

ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ศึกษาใบความรู้

ทำใบกิจกรรม

ทำแบบทดสอบหลังเรียน

ตรวจคำตอบและรวบรวมส่งคุณครู

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

ตัวชี้วัด

1. วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ม.4-6/13)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของหลักธรรม เรื่อง อริยสัจ 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ได้
2. นำหลักธรรมเรื่องอริยสัจ 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ไปประพฤติปฏิบัติได้
3. มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของหลักธรรม (นิโรธ) ที่ทำให้เกิดความสุขในชีวิตได้

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

แบบทดสอบก่อนเรียน

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ คะแนน 10 คะแนน ใช้เวลา 10 นาที
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในช่อง ก ข ค และ ง ให้ตรงกับข้อที่นักเรียนเลือกตอบ

1. ข้อใดกล่าวถึงนิโรธได้ ถูกต้อง

- ก. ธรรมที่ควรบรรลุ
- ข. ธรรมที่ควรละ
- ค. ธรรมที่ควรเจริญ
- ง. ธรรมที่ควรรู้

2. บุคคลในข้อใดที่ปฏิบัติตามหลักของจิตตภาวนา

- ก. นางบัวลักเล็กขโมยน้อย
- ข. นายขาวพูดปดเป็นประจำ
- ค. นายชาติชอบเบียดเบียนผู้อื่น
- ง. นายยาวมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์

3. ข้อใดให้ความหมายของวิมุตติ 5 ได้ ถูกต้อง

- ก. จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ไว้
- ข. ความมุ่งมั่นะ อดทนต่อกิเลส
- ค. ความหลุดพ้น ภาวะที่ไม่มีกิเลส
- ง. การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การฝึกอบรม

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนื่อ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

4. ข้อใดให้ความหมายของภavana 4 ได้ ถูกต้อง

- ก. การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การฝึกอบรม
- ข. ความมุ่งมั่น อดทนต่อกิเลส
- ค. ความหลุดพ้น ภาวะที่ไม่มีกิเลส
- ง. จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ไว้

5. บุคคลใดปฏิบัติตนตามหลัก “ตทังควิมุตติ”

- ก. นายทุนหลุดพ้นจากหนี้ด้วยการยืมเงินเพื่อน
- ข. นายขาวหลุดพ้นจากความตระหนี่ด้วยการบริจาคทาน
- ค. นายใจหลุดพ้นจากความตระหนี่ด้วยการไม่บริจาคทาน
- ง. นายกรหลุดพ้นจากความโกรธด้วยการทำร้ายการตัวเอง

6. ข้อใดกล่าวถึงนิพพานอย่างอ่อนหรือนิพพานทางโลกได้ ถูกต้อง

- ก. การปล่อยวางจากทุกสรรพสิ่ง
- ข. การบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์
- ค. การบรรลุธรรม ตัดขาดจากโลกภายนอก
- ง. ไม่ปล่อยยให้กิเลสครอบงำมากเกินไป พยายามลดละบรรเทา

7. นิพพานที่เกิดขึ้นชั่วขณะ โดยอาศัยธรรมตรงข้ามคู่ปรับกัน เรียกว่าอะไร

- ก. ตทังคนิพพาน
- ข. สมุจเฉทนิพพาน
- ค. วิกขัมภนนิพพาน
- ง. สมถะนิพพาน

8. นิพพานที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนและบังคับจิต โดยการทำสมาธิที่มีนิพพานเป็นอารมณ์ เรียกว่าอะไร

- ก. ตทังคนิพพาน
- ข. สมุจเฉทนิพพาน
- ค. วิกขัมภนนิพพาน
- ง. สมถะนิพพาน

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

9. ตามหลักทางพระพุทธศาสนา เป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือสิ่งใด
- ก. มีอายุยืนยาว
 - ข. มีฐานะร่ำรวย
 - ค. บรรลุนิพพาน
 - ง. มีชื่อเสียง เกียรติยศ
10. นิพพานที่อาศัยปัญญาอันเป็นสัมมาทิฐิสูงสุด กำจัดกิเลสได้โดยสิ้นเชิง เป็นนิพพานถาวร เรียกว่าอะไร
- ก. ตถาคตนิพพาน
 - ข. สมุจเฉทนิพพาน
 - ค. สมณะนิพพาน
 - ง. วิกขัมภนนิพพาน

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 ไฉโร (ธรรมที่สมควรสรรเสริญ)

กระดานคำตอบ

แบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ก										
ข										
ค										
ง										

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

ใบความรู้

เรื่อง นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

ภavana 4 วิมุตติ 5 นิพพาน

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สรุปลงในนิโรธ : ธรรมที่ควรบรรลุของอริยสัจ 4 มีหลายหมวดหลายหัวข้อ เช่น

ภavana 4

ภavana หมายถึง การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การฝึกอบรม หรือการพัฒนาตน มี 4 ประการ ดังนี้

1. กายภavana คือ การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกว้างขวางกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรียทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงามให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ
2. สีลภavana คือ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน
3. จิตภavana คือ การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใสเป็นต้น
4. ปัญญาภavana คือ การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโร (ธรรมที่ควรบรรลุ)

วิมุตติ 5

วิมุตติ หมายถึง ความหลุดพ้น ภาวะที่ไม่มีกิเลสและความทุกข์ มี 5 ประการ ได้แก่

1. ตัทธกวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นชั่วคราว หมายถึง ความหลุดพ้นจากกิเลสได้ชั่วคราว เช่น เกิดความเจ็บปวด หายจากความโลภ เกิดเมตตา หายโกรธ เป็นต้น แต่ความโลภ ความโกรธนั้นไม่หายทีเดียว อาจจะกลับมาอีก เป็นต้น
2. วิกัมภณวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นด้วยการสะกดไว้ หมายถึง ความหลุดพ้นจากกิเลสได้ด้วยกำลังฌาน คือ สะกดไว้ได้ด้วยกำลังฌาน เมื่อฌานเสื่อมแล้ว กิเลสเกิดขึ้นได้อีก เช่น เมื่อนั่งสมาธิสามารถสะกดขมกิเลสไว้ เมื่อออกจากสมาธิกิเลสก็กลับมาอีกครั้ง เป็นต้น
3. สมุจเฉทวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นเด็ดขาด หมายถึง ความพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจอริยมรรค (มรรคมีองค์ 8) ละกิเลสได้อย่างเด็ดขาด ไม่เกิดกิเลสอีกต่อไป
4. ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นด้วยความสงบ หมายถึง ความหลุดพ้นจากกิเลสเนื่องมาจากอริยมรรคอริยผลไม่ต้องชวนชวายเป็นละกิเลสอีก
5. นิสสรณวิมุตติ คือ ความหลุดพ้นด้วยสลัดออกไป หมายถึง ความหลุดพ้นจากกิเลสได้อย่างยั่งยืนตลอดไป ดับกิเลสเสร็จสิ้นแล้ว ได้แก่ นิพพาน

นิพพาน

นิพพาน หมายถึง จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ได้ เป็นสภาพจิตที่มีความเยือกเย็น มีความสงบและมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการและปรารถนา ตามหลักพระพุทธศาสนา นิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ใครเข้าถึงหรือบรรลุนิพพาน ถือว่าเป็นที่สุดแห่งความเป็นมนุษย์ นิพพานมี 3 ระดับ ได้แก่

1. นิพพานที่เกิดขึ้นชั่วคราว โดยอาศัยธรรมตรงข้ามที่เป็นคู่ปรับกัน เช่น เกิดเมตตา หายโกรธ เรียกว่า ตัทธกนิพพาน
2. นิพพานที่เกิดจากการฝึกฝนและบังคับจิต โดยการทำสมาธิที่มีนิพพานเป็นอารมณ์ เช่น การระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้ทรงบรรลุนิพพาน เรียกว่า วิกัมภณนิพพาน
3. นิพพานที่อาศัยปัญญาเป็นสัมมาทิฐิสูงสุด กำจัดกิเลสได้โดยสิ้นเชิง เป็นนิพพานถาวร เรียกว่า สมุจเฉทนิพพาน

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโธ (ธรรมที่ควรบรรล)

ใบกิจกรรมที่ 1.1

คำชี้แจง

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ภาวนาเป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนาคนให้มีความเจริญได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เน้น (ธรรมที่ควรบรรลุ)

ใบกิจกรรมที่ 1.2

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่มีความสัมพันธ์กับข้อความด้านซ้ายมือ

ข้อความ	ภavana 4	วิมุตติ 5	นิพพาน
1. จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ได้ เป็นสภาพจิตที่มีความเยือกเย็น			
2. ความหลุดพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจอริยมรรค			
3. การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ			
4. สัมผัสแก้ปัญหาคาถะเลาะกันของน้องๆ ได้สำเร็จและเป็นที่พอใจของทุกคน			
5. น้ำหวานเลือกซื้ออาหารที่มีคุณประโยชน์			
6. เมื่อนั่งสมาธิสามารถระงับกิเลสได้ เมื่อออกจากสมาธิกิเลสก็กลับมาอีกครั้ง			
7. ความหลุดพ้นกิเลสชั่วคราว			
8. เป้าหมายสูงสุดของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา			
9. การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี เกื้อกูลกัน			
10. การระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้บรรลุนิพพาน			

พระพุทธศาสนา

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโธ (ธรรมที่ควรบรรล)

แบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ คะแนน 10 คะแนน ใช้เวลา 10 นาที
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในช่อง ก ข ค และ ง ให้ตรงกับข้อที่นักเรียนเลือกตอบ

1. บุคคลในข้อใดที่ปฏิบัติตนตามหลักของจิตตภาวนา

- ก. นางบัวลักเล็กขโมยน้อย
- ข. นายขาวพูดปดเป็นประจำ
- ค. นายชาติชอบเบียดเบียนผู้อื่น
- ง. นายยาวมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์

2. ข้อใดกล่าวถึงนิโรธได้ ถูกต้อง

- ก. ธรรมที่ควรบรรลุ
- ข. ธรรมที่ควรละ
- ค. ธรรมที่ควรเจริญ
- ง. ธรรมที่ควรรู้

3. ข้อใดให้ความหมายของภาวนา 4 ได้ ถูกต้อง

- ก. การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การฝึกอบรม
- ข. ความมุ่งมั่น อดทนต่อกิเลส
- ค. ความหลุดพ้น ภาวะที่ไม่มีกิเลส
- ง. จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ไว้

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

4. ข้อใดให้ความหมายของวิมุตติ 5 ได้ ถูกต้อง

- ก. จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ไว้
- ข. ความมุ่งมั่น อดทนต่อกิเลส
- ค. ความหลุดพ้น ภาวะที่ไม่มีกิเลส
- ง. การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การฝึกอบรม

5. บุคคลใดปฏิบัติตนตามหลัก “ตทังควิมุตติ”

- ก. นายทุนหลุดพ้นจากหนี้ด้วยการยืมเงินเพื่อน
- ข. นายขาวหลุดพ้นจากความตระหนี่ด้วยการบริจาคทาน
- ค. นายใจหลุดพ้นจากความตระหนี่ด้วยการไม่บริจาคทาน
- ง. นายกรหลุดพ้นจากความโกรธด้วยการทำร้ายการตัวเอง

6. ข้อใดกล่าวถึงนิพพานอย่างอ่อนหรือนิพพานทางโลกได้ถูกต้อง

- ก. การปล่อยวางจากทุกสรรพสิ่ง
- ข. การบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์
- ค. การบรรลุธรรม ตัดขาดจากโลกภายนอก
- ง. ไม่ปล่อยยให้กิเลสครอบงำมากเกินไป พยายามลดละบรรเทา

7. นิพพานที่เกิดขึ้นชั่วขณะ โดยอาศัยธรรมตรงข้ามคู่ปรับกัน เรียกว่าอะไร

- ก. ตทังคนิพพาน
- ข. สมุจเณทนิพพาน
- ค. วิกขัมภนนิพพาน
- ง. สมถะนิพพาน

8. นิพพานที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนและบังคับจิต โดยการทำสมาธิที่มีนิพพานเป็นอารมณ์ เรียกว่าอะไร

- ก. ตทังคนิพพาน
- ข. สมถะนิพพาน
- ค. สมุจเณทนิพพาน
- ง. วิกขัมภนนิพพาน

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

9. นิพพานที่อาศัยปัญญาอันเป็นสัมมาทิฐิสูงสุด กำจัดกิเลสได้โดยสิ้นเชิง เป็นนิพพานถาวร เรียกว่าอะไร
- ก. ตถังคนิพพาน
 - ข. สมณะนิพพานต
 - ค. สมุจเฉทนิพพาน
 - ง. วิกขัมภนนิพพาน
10. ตามหลักทางพระพุทธศาสนา เป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือสิ่งใด
- ก. มีอายุยืนยาว
 - ข. มีฐานะร่ำรวย
 - ค. บรรลุนิพพาน
 - ง. มีชื่อเสียง เกียรติยศ

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 ไฉโร (ธรรมที่สมควรสรรสุ)

กระดาษคำตอบ

แบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ก										
ข										
ค										
ง										

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 ไฉโร (ธรรมที่ควรบรรล)

ภาคผนวก

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 ไฉโร (ธรรมที่สมควรสรรสุ)

แบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ก	x			x			x			
ข					x					x
ค			x					x	x	
ง		x				x				

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

เฉลย

ใบกิจกรรมที่ 1.1

คำชี้แจง

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ภาวนาเป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนาคนให้มีความเจริญได้อย่างไร

ภาวนา 4 เป็นหลักธรรมที่พัฒนาคนหรือตนให้มีความเจริญ โดยแยกออกเป็นการพัฒนาทางกายและการพัฒนาทางจิต มี 4 ประการ ดังนี้

1. กายภาวนา เป็นการพัฒนาทางกาย เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา

2. ศีลภาวนา เป็นการพัฒนาศีล ด้วยการไม่ทำร้ายหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

3. จิตภาวนา เป็นการพัฒนาทางจิต เช่น การฝึกนั่งสมาธิ

4. ปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาทางปัญญาด้วยการเรียนหนังสือ การเข้ารับการอบรมทางวิชาการ เป็นต้น

2. จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคืออะไร

ความหลุดพ้นจากกิเลสโดยสิ้นเชิง หรือวิมุตติ ซึ่งมี 5 ประการ ได้แก่

1. วิกัมภณวิมุตติ คือ การหลุดพ้นจากกิเลสชั่วคราว โดยอำนาจของฌาน

2. ตัทธกวิมุตติ คือ การดับกิเลสด้วยองค์ธรรมที่ตรงกันข้าม

3. สมุจเฉทวิมุตติ คือ การหลุดพ้นโดยเด็ดขาด

4. ปฏิปัสสัณณวิมุตติ คือ การหลุดพ้นด้วยความสงบระงับ

5. นิสสรณวิมุตติ คือ การดับกิเลสโดยถาวร ได้แก่ พระนิพพาน

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโร (ธรรมที่ควรบรรลุ)

เฉลย

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่มีความสัมพันธ์กับข้อความด้านซ้ายมือ

ข้อความ	ภavana 4	วิมุตติ 5	นิพพาน
1. จิตที่ดับกิเลสดับทุกข์ได้ เป็นสภาพจิตที่มีความเยือกเย็น			✓
2. ความหลุดพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจอริยมรรค		✓	
3. การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ	✓		
4. สัมผัสแก้ปัญหาคาการทะเลาะกันของน้องๆ ได้สำเร็จและเป็นที่พอใจของทุกคน	✓		
5. น้ำหวานเลือกซื้ออาหารที่มีคุณประโยชน์	✓		
6. เมื่อนั่งสมาธิสามารถระงับกิเลสได้ เมื่อออกจากสมาธิกิเลสก็กลับมาอีกครั้ง		✓	
7. ความหลุดพ้นกิเลสชั่วคราว		✓	
8. เป้าหมายสูงสุดของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา			✓
9. การฝึกอบรมศิลป์ ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี เกื้อกูลกัน	✓		
10. การระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้บรรลุนิพพาน			✓

พระพุทธศาสนา

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 ไฉโร (ธรรมที่สมควรสรรสุ)

แบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ก		x	x				x			
ข					x					
ค				x					x	x
ง	x					x		x		

ชุดที่ 4 เรื่อง อริยสัจ 4 เนโร (ธรรมที่ควรบรรลุ)

บรรณานุกรม

- วิทย์ วิศทเวทย์และคณะ. (2552). หนังสือเรียน สารการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม พระพุทธศาสนา ม.4-6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วิทยา ปานะบุตร. (2556). คัมภีร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม.4-6 ฉบับสมบูรณ์.
กรุงเทพฯ : เรืองแสงการพิมพ์.
- พัฒนาคุณภาพวิชาการ, สถาบัน. (2546). หนังสือเรียน สารการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม พระพุทธศาสนา ม.4-6. กรุงเทพฯ :
พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พ.ว.) จำกัด.
- ญาณสังวร (เจริญ สุวฑฒนมหาเถร), สมเด็จพระ. (2541). ความหมายแห่งพระรัตนตรัย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ระวีวรรณ ตั้งตรงขันติ และคณะ. (2556). หนังสือเรียน สารการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม พระพุทธศาสนา ม.4-6. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วัฒน์ สุทธิศิริมงคล และคณะ. (2557). สรุปสังคม มัธยมปลาย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
กรีนไลฟ์พริ้นท์ติ้งเฮาส์ จำกัด.
- <http://oldisyounginbkk.com/site/newweb/sitedata/index.php/content>.
- <http://thammaforcharity.weebly.com/>.
- <http://www.trueplookpanya.com/learning/detail/3336-005454>.